UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

c. xxiiii. Epicureos nunq[uam] assequi fine[m] suu[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-70332

Visual Library

multitudine hoīm pauci ſunt qui nō famulentur libidini: id eſt corrupte volūtati: ſed laborioſe volūtatis nexibus nō impliciti/ aut nulli/aut pauciores ſunt. De loco voluptatis excluſus eſt homo: ex quo libido ꝑualuit eo ꝙ vita iocūda & trāquilla frui nō poteſt: cui ceperit libido dn̄ari. Maluit facere qđ libuit/q̄ qđ iuſſus eſt: & ꝓiectus in locū miſerie/in terrā laboris miſſus eſt vt ei & ſemini ſuo/terra ſpinas & tribulos germinet: & in ſudore vultus ſui comedat panē ſuū/qui in rectitudine volūtatis obediens: ſine difficultate & labore plenā poterat habere voluptatē. Siquidē ad neceſſitatē & voluptatē parata inuenerat oīa. Vultus autē (ſicut his placet) qui curioſi⁹ ſcrutant̄ verborū originē dicit̄ a volēdo/& ſudor ei⁹ laborē & anguſtias indicat corrupte volūtatis. Si ergo ſudat̄ in eo qui confirmat cor hoīs/& etiā in ſumēdo qđ letificat: quid eſt qđ ſine labore ſibi natura mortalis credat indultū? Anima ſibi recolit dictū ꝙ matrimoniū nr̄m peccatrici ſentētia creatoris intorſit. Parit ergo in dolore filios virtutū que ſine labore parit ſobolē vitiorū. Natura nāq; peccatrix ad malū ꝓna eſt: & corrupta ab adoleſcētia ſua: que etas origini vicinat̄ vt ſine labore & difficultate poſſit labi & nō poſſit erigi ad bona ſine labore/& erecta ſine difficultate & gratia ſtare non poſſit. ¶ Parit itaq; vitia/filias vtiq;/nō filios ſine dolore ſed ꝓculdubio ad dolorē: ſed in dolore filios: ſed plane ad gaudiū/non dolorē. Ergo epicuri⁹ verſat̄ in dolore/cui⁹ vita filios parit aut filias: & ſemp ꝑſentes/aut futuras ingemiſcit anguſtias. Nā aut vt cetera taceā preſentib⁹ nō letatur/aut ſi cecus nō eſt/dū rerū metit̄ exitus/ea tāq̄ abeūtia & fugientia deplorat. Letis eteni ſtare negatū eſt: niſi quis letet̄ in illis q̄ beatū faciunt/aut ad perpetuā ꝓficiant vitā. Preterit nāq; mundus hic & oīa deſiderabilia ei⁹: quātūlibet blandiatur incautis & dulces fallacie ſue ꝓpinet illecebras: nouiſſima eius quouis abſinthio amariora ſunt. Et quia ratio ꝑſentem ſtatū ei⁹ imperfectū eſſe vſquaq; cōuincit: neſcio quid ſolidū ſemper pollicet̄ in poſterum vt in oīubus amatoribus & ſequacib⁹ ſuis: nec vnum ab initio duxerit ad perfectū/aut voti compotē fecerit. Hinc eſt ꝙ auarus in mediis opibus eſurit: potens & preſidēs in ſummo faſtigio ſeruit in profundo luxu/voluptuoſum gaudii defectus angit/& fame procus & gratie/in toto tumore inanis glorie vileſcit. Cui iſta non patent nimiū cecus eſt: cū vnuſquiſq; eorū qui verſantur in his/ſibi quod appetit deeſſe fateatur. Sunt tamen quorum oculos ita perſtrinxit malicia vt que per ſe lucent ne-

Margin notes: Geneſ. iij. — Vultus vnde dicatur. — Pſal. ciij. — Geneſ. iij. & vide ſi placet xij. q. j. ca. j. — Gen. viij. & vide ſi placet. xij q. j. ca. j. — j. ad Corin. vij

queant intueri. Sic oculis capti talpe lucis beneficiũ non agno-
ſcunt: et innatis gaudẽtes tenebris: oderunt aerem puriorẽ: nec
viuere queunt ſi diuti⁹ arceãtur ab humo & latebris ſuis. Nõne
talparũ gerũt imaginem: qui ſemper in humo verſantur: quoꝝ
tota cõuerſatio in terra deprimit̃ vt nihil altũ ſapiant nil diui-
num? Sed nec humanũ quidẽ: cui⁹ eſt cũ cetera aĩalia ꝓna ferã-
tur in terrã celũ et que celeſtia ſunt erecta dignitate corporis &
animi cõtẽplari. Hi tamen ſuo: ſed talpe quodã vitio nature de
primũtur. Profecto deterior eſt quẽ culpa maculat/ eo qui natu
re laborat ĩperio: nec credas altũ ſapere qui nature cõſortes nõ
tã virtute q̃ vitiis vult preire. ¶ Sed quid in grege iſto talparũ
arguo cecitatẽ niſi ꝙ aliorũ fons eſſe videt̃? Ab eo nãq; ſcatu-
riunt riuuli vitiorũ vt quaſi in corpore vno videas cõfluxiſſe ra
pacitatẽ leonis: ſeuitiã tygridis: gulam lupi: varietatem pardi:
fraudes vulpis: tenacitatẽ arpie: immũdiciã ſuis: petulantiam
hyrci: ſuperbiã equi: ſtoliditatẽ aſini: obſtinationẽ muli: toxicũ
hydre: nigredinẽ corui: & quicquid aliud peruerſitatis infunde-
re potuit homini teterrima creatura. Nã ab eo vniuerſa hec in
cõmoda ꝓfluxerũt dũ boni & mali ſciẽtiam & ſimilitudinẽ dei
ꝓmittit per rapinã. Exinde inclinata eſt ad malũ natura hoĩs
cui⁹ quaſi quedã infantia p̃ceſſit innocẽs: dũ a colloquiis peruer
tẽtibus & puerſis abſtinuit. Silnit homo & mãſit innocens. Im
miſſo ſopore obdormiuit innocẽs: expergefactus et agnoſcens
auxiliũ ſimile q̃d ei fabricauerat deus: innocẽter locutus eſt ma
gnalia dei. Sed ex quo fact⁹ verboſior per hoſtium curioſitatis
eductus/ exercuit cũ tentatore verbi cõmertium/ quaſi ab infan
tia adoleſcens/ concepto calore intumuit/ & preuaricatus man
datum/ cuius cuſtodia ad gloriã fuerat profutura corruptus eſt:
vt ex tunc mirabili & inuincibili lege conditionis inflicte ſibi
vnio reluctetur carnis & ſpiritus: vt nulla ratione componi poſ
ſint: niſi illius gratia intercedat/ qui fecit vtraq; vnum: et carnẽ
in electorum fine faciat a ſpiritu abſorberi. ¶ Si verbis genti-
lium vti licet chriſtiano qui ſolis electis diuinum & deo placẽs
per inhabitantem gratiã eſſe credit ingeniũ: et ſi nec verba/ nec
ſenſus credam gentiliũ fugiendos dummodo vitẽtur errores.
Hoc ipſum diuina prouidentia in eneyde ſua ſub inuolucro fi-
ctitii cõmenti innuiſſe viſus eſt Maro: dũ ſex etatum gradus/
ſex librorum diſtinctionibus prudenter expreſſit. Quibus con
ditionis humane dum odiſſeam imitatur ortum exprimere vi
ſus eſt & proceſſum: ipſumq; quem educit & prouehit producit

Nõ ꝓꝓetates ſeu vitia mala pluriũ aĩaliũ. Arpia ẽ gen⁹ auiũ q̃ cito nõ ſatiantur.

Cõmẽdat vir gilium.

& educit ad manes. Nam eneas qui fingitur ibi anim⁹ ſic dict⁹
eo ꝙ eſt corporis habitator. Eunos enim vt grecis placet habita
tor eſt demas corpus: & ab his componitur eneas: vt ſignificet
animam: quaſi carnis tugurio habitantem: ſic etiã neptunum/
ethnoſſigeum eo ꝙ ſigenium habitet. Primus itaqꝫ liber enei-
Infantia. dos ſub imagine naufragii manifeſtas infantie que ſuis procel-
lis agitat̃ exponit tunſiones: & in fine ſua abũdantia cibi & po-
Pueritia. tus adulta ꝓſilit ad letitiam conuiualem. In confinio ergo ado-
leſcentie prodeunt colloquiorum commercia/ & eorum intẽpe-
Prouerb. x. ries aut fabulas narrat/ aut veris falſa permiſcet/ eo ꝙ multilo-
Adoleſcentia. quio peccata deeſſe non poſſunt. Porro tertius varios iuuentu-
tis euentus/ quaſi ſuos canit errores/ eo ꝙ illa etas fere ſolos no-
Verſus hora- uit errores. Siquidem (vt ait ethicus.) Imberbis iuuenis tandẽ
tij in poetria. cuſtode remoto. Gaudet equis canibuſqꝫ & aprici gramĩe cam-
pi. Cerens in vitium flecti: monitoribus aſper. Vtiliũ tardus
prouiſor prodigus eris. Prima etas ergo nutricem/ ſecunda cu-
Virilitas vel ſtodem habet/ tertia quo liberior eo facilius errat: nondũ tamẽ
iuuentus. procedit ad crimina. Quartus illicitos amatores conciliat/ &
ignem imprudenter conceptum in pectore adamantis infelicẽ
producit rogũ. Neqꝫ enim in inconceſſis fatalem beatitudinem
eſſe ſub typo mercurii ratio perſuadet/ docetqꝫ illum qui dũ fue-
rat paruulus ſapiebat vt paruulus: loquebatur vt paruulus: age
I. ad corin. xiij. bat vt paruulus: fuga irrefragabiliter apprehenſa euacuare que
erant paruuli. Vnde vt ad memoratum ethicũ redeamus. Con
uerſis ſtudiis etas animuſqꝫ virilis: Querit opes & amicitias:
inſeruit honori. Commiſiſſe cauet/ quod mox imitare laboret.
Ergo & virilis etas puerilia: & iuuenilia erubeſcit: & ſi a peruer
ſa voluptate & immundo amore nauigii ſui ſoluere non poteſt
Geneſ. xxxix. anchoram: preſcidit & funẽ. Sic & patriarche pudicus filius pal
lium reliquit adultere ne adulterii crimine inuolueretur. Quin
Senectus. tus maturitatem ciuilem promit/ & etatem depingit vicinam
ſenectuti/ immo que ipſam iam ĩgreditur ſenectutem. Nam &
patrum/ honores recolit: maioruꝫ memoriã veneratur: & quaſi
ad tumulum anchiſe ſolennes celebrat ludos. In his ipſis exilii
Senium. ſui miſeriam recognoſcit. Dum vero hinc egreditur tranſit ad
ſextum & amiſſis palimio & miſeno duce ſcilicꝫ nauigii dormi
tante/ & temerario prelii incentore: cum iam frigeſcat affectus
vireſqꝫ deficiant: non tam ſenectutem ſentit q̃ ſenium/ & velut
quendam deſcenſum ad inferos/ vbi quaſi reb⁹ inutiliter geſtis
totius anteacte vite recognoſcat errores/ & diſcat alia via ince-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

interiecta & arctata limitib⁹ cognitione ſcilicet & exercitio bo-
ni. Noſſe nãq; bonũ & non facere meritũ eſt dãnationis/nõ via
beatitudinis. Vñ inquis hãc viã ingrediar q in inuio ſũ & nõ in
via: in tanta varietate viarũ ignotarũ aduena & pegrin⁹: cuius
oculi languerũt pre inopia & fere iã deficiũt? Quib⁹ eã decernã
iudiciis: vt ad id tranqllitatis & gaudii perueniam qđ ꝓmittis?
Uerſus Xgilij Eſt in quã via ſublimis/celo manifeſta ſereno: lactea nomen ha
bet. Serena tibi celũ ne turbet̃ pre indignatione oculis aĩe tue:
& facie lacteã hãc agnoſces viã. Redi ad te: patrũ ſuſcipe moni
menta: & ibi intuere diligẽter vbi a via deflexeris greſſũ & vbi
cecideris in errorẽ. Recolo aũt nos aberraſſe ibi primũ vbi ĩpul
ſus & euerſus eſt hõ: vt caderet preuaricatiõe mãdati/ qñ ad ve
titũ ſciẽtie lignũ ſuadẽte dyabolo temerariã & incautã manum
extendit. Abinde enĩ peccatũ accepta occaſione per mãdatum
ſeduxit me: & p illud occidit. Ipſum nãq; mãdatũ operatum eſt
in me oẽm cõcupiſcentiã: quia ſemp nitimur in vetitũ: quod nõ
licet acrius vrit. Ad arborem ſcientie manũ extendit/gulã im-
pleuit/& cõtra ꝓmiſſum fallacis inimici/& ſcđm interdictũ ve-
racis dei obtenebratus eſt homo/& in eſuriem ꝓſtrat⁹/fedus fe
riens cũ morte & pactum faciens cũ inferno. Boni tñ ſciens &
mali factus eſt per experientiam/& multiplici miſerie locuʒ fe-
cit in ſe. Ergo a ligno ſcientie dum ꝓhibitus illud aſcenderet/a
veritate Ꝟtute vita cecidit & deuiauit homo: nec reuertet̃ ad vi
tam: niſi ad arborẽ ſciẽtie redeat: & inde veritatẽ in cognitione
virtutẽ in opere: vitam in iocunditate mutuetur. Ratiõis itaq;
acumen exerceat: vt diſcernat inter bonũ & malum/& in ipſis
bonis aut malis quid cui preponderet agnoſcat. Iugi deinde cu
ret ſollicitudine ne partem ſuam faciat deteriorem: ſed toto co-
natu mentis & corporis preeligendis inſeruiat. Ipẽ quoq; labor
dulceſcat ſibi/& totam amaritudinem rerum preſentiuʒ (vt ait
Gregorius. beatus Gregorius) ſpe temperet futurorum. Nam & prophe-
p̃s. xlj. ta die noctuqʒ ſub expectatione dei ſuis cibatur lachrymis: & ſic
Matth. v. lugentibus veritas ipſa que non fallit/nec fallitur: veram beati
Geneſ. ij. tudinem repromiſit. Nec vereatur quis/ad arborem ſcientie bo
ni & mali manum extẽdere/prime prohibitionis exemplo: qa
exulẽ & erroneũ/ad illam inuitauit ille qui docet hominẽ ſcien
p̃s. xxiij. tiam/& iuxta promiſſiõem propheticã ignaro indicat qd ſit bo
num. In arbore ergo ſcientie quaſi quidam virtutis ramus naſci
tur: ex quo tota vita ꝓficiẽtis hominis conſecratur. Neqʒ enim
ad genitorem vite deũ. ſ. aliter redit/niſi qui Ꝟtutis ramũ/ exci-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dendum eſſe his qui volunt ad dulces lamine complexus & fa-tale regnum italie/quaſi quandam arcem beatitudinis peruenire. Conſtat enim apud eos qui mentem diligentius perſcrutantur auctorum/maronem gemine doctrīe vires declaraſſe: dum vanitate figmenti poetici/philoſophice veritatis īuoluit archana. Licet autem de prima corruptione ſpecialiter dictum ſit: poteſt & de ſingulis manifeſta ratione monſtrari: quia natura hominis ab adoleſcentia ſua prona eſt ad malum: vt ex quo libero licet depreſſo ceperit vti arbitrio ꝑ ſe cadat ſponte in culpam/& inde merito ſuo preceps ꝓlabatur in penam. Erigi tamen neq̄q̄ poteſt ad bonum niſi gratia dei ſupponat manum ſuam. Lata eſt ergo epicureorū via: & haud dubiam ducit ad mortem/per ſpicula tamen: per errores: per amaritudīes: & per omnimodas vanitates/vt letū & quietum vite ſtatum tranquille in ea null⁹ inueniat: vel ad illum tandem/ea ducente ꝑueniat. Nā vt vera beatitudo poſſideatur: non vanis ſed veris inſiſtendū eſt bonis. Vana enim/cultorem ſuū ꝑturbant in tenebras exteriores: ad fletum oculorū/ſtridorem dentiū: tinitū auriū: & varias preſſuras & penas īferorum: apud quos nullus ordo ſed ſempiternus horror inhabitat.

¶ Que via fideliſſima ſit ad ſequēdum quod epicurei appetūt vel pollicentur. Capitulum. XXV.

SEntētie tamen non ſtruo calūniā que beatitudinem eſſe diffinit letū ſemper & quietū trāquille vite ſtatū: ſed interpretatione ſiniſtra & vitioſa executione arbitror īfamatam. Adeo quidē vt cum epicurei ſint plurimi .i. vani ſectatores voluptatis/nomē hoc pauci profiteātur. Erubeſcūt enī dici qđ ſunt: & ꝓpriam turpitudinē occultare nituntur noīe alieno: dū non boni tam eſſe cupiūt q̄ videri. Si vero diffinitioni fidelis detur īterpres/ & ſentētie cōmod⁹ executor/ qui manū apponat ori .i. qui facit qđ loquitur: nihil verius aut recti⁹ apđ ſtoicū & peripatheticū eē cōuinces q̄s ad te iocūdo grādis vie cōpendio cū ꝑceperis introducā. Ne tamen vllā eo quo epicurei diffinitio tendit viā putes: eā tibi in calce libri quaſi in fine vie conabor aperire. Eſt aūt ardua & arta: plana tn̄ & recta diligētib⁹ deū: q̄ ducēte: docēte & ſubuehēte: nō offēdit q̄s ad lapidem pedē ſuū. Ipē nāq꜕ lapis offenſionis & petra ſcādali: gradientes ī ſe quos accipit erigit & corroborat: vt hūiliati in ſe/in eo gloriantes: audacter & libere ꝑconent: quia omnia in eo poſſumus qui nos confortat. Via ſiquidem hec virtus eſt duobus Ad philip. iiii